

VNEUS Tuovinen Eero

31.12.2004

EDUSKUNTA
Suuri valiokunta

Viite

Asia

**SUOMEN KANNANOTTO EUROOPAN UNIONIN KESTÄVÄN KEHITYKSEN
STRATEGIAN UUDISTAMISEEN**

U/E-tunnus:

EUTORI-numero:

Ohessa lähetetään perustuslain 97§:n mukaisesti EU-ministerivaliokunnassa 20.12.2004 hyväksytty Suomen kannanotto EU:n kestävän kehityksen strategian uudistamiseen.

Euroopan komissio valmistelee parhaillaan Göteborgin Eurooppa-neuvostossa v. 2001 hyväksytyn strategian uudistamista, jota on tarkoitus käsitellä Eurooppa-neuvostossa Luxemburgin ja Yhdistyneen kuningaskunnan puheenjohtajuuskausilla vuonna 2005.

EU-asioiden alivaltiosihteeri

Jari Luoto

LIITTEET 1 kpl

Asiasanat	kestävä kehitys
Hoitaa	VNEUS
Tiedoksi	EUE,KTM,LVM,MMM,OM,OPM,STM,TM,TPK,UM,VM,YM

20.12.2004

Euroopan unionin kestävän kehityksen strategian uudistaminen

Yleistä

Kuten Göteborgin Eurooppa-neuvostossa todettiin, kestävä kehitys edellyttää talous-, sosiaali- ja ympäristöpolitiikan käsittelemistä toisiaan vahvistavalla tavalla.

EU:n kestävän kehityksen strategian uudistamisen tulee edistää sen kaikkien ulottuvuuksien tavoitteiden toteutumista tasapuolisesti ja kokonaisvaltaisesti laajentuneessa unionissa.

EU:n kestävän kehityksen strategian uudistaminen edesauttaa myös YK:n vuosituhatjulistuksen ja sen kehityspäämäärien sekä mm. Monterreyn, Rion ja Johannesburgin konferenssien kestävästä kehitystä koskevien tavoitteiden toteuttamisessa sekä unionin sisällä että globaalisti. EU:lla on tärkeä rooli vuosituhatjulistuksen välitarkastelun valmistelussa vuonna 2005.

Strategian suhde muihin EU:n strategioihin, erityisesti Lissabonin strategiaan, ja prosesseihin ei ole ollut täysin yksiselitteinen. Kestävän kehityksen strategiassa tulee määritellä EU:n pitkän aikavälin kestävän kehityksen kokonaisvaltaiset tavoitteet, kun taas Lissabonin strategia sisältää keskipitkän aikavälin tavoitteet. Lissabonin strategian tavoitteiden toteutumisella voidaan luoda edellytyksiä kestävän kehityksen strategian edistämiseksi - ja vastaavasti kestävän kehityksen strategia voi tukea Lissabonin tavoitteita. Osaamiseen ja luovuuteen perustuva kasvu täyttää parhaimmillaan sekä kilpailukykyvaatimusten että kestävän kehityksen asettamat ehdot.

Strategian selkeä määrittely on tärkeää myös, jotta se olisi yhteiskunnan eri toimijoille ja kansalaisille nykyistä ymmärrettävämpi osa EU:n strategista päätöksentekoa. Tätä edesauttaisi strategian kokoaminen yhteen asiakirjaan.

EU:n strategialla tulee olla aiempaa selkeämpi vuorovaikutus jäsenvaltioissa laadittaviin kansallisiin kestävän kehityksen strategioihin ja prosesseihin. Sen tulisi tukea kansallista strategiatyötä ja paikallistason päätöksentekoa läheisyysperiaatetta kunnioittaen.

On tärkeää, että komissio valmistelee tiedonannon strategian uudistamisesta niin hyvissä ajoin, että sitä ehdittäisiin riittävästi valmistella neuvoston eri kokoonpanoissa ja muissa EU:n toimielimissä.

Strategian toimeenpanon seuranta on tehostettava kaikissa asiaankuuluvissa neuvoston kokoonpanoissa. Samoin on parannettava seurannan yhteensovittamista neuvoston eri kokoonpanojen välillä ja vältettävä päällekkäisyyksiä. Yleisten asioiden ja ulkosuhteiden neuvostolla tulisi olla keskeinen rooli yhteensovittamisessa.

Keskeinen keino eri politiikka-alojen koherenssin parantamisessa on ehdotusten taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristövaikutusten arviointi. Vaikutusarviointien metodologiaa tulisi edelleen kehittää.

Ympäristön kannalta kestävä kehitys

Kestävän kehityksen strategian tulee sisältää EU:n ympäristöpolitiikan keskeisimmät strategisen tason tavoitteet, kun taas kuudennessa ympäristöohjelmassa - ja sen välitarkastelussa - tulee määritellä konkreettiset tavoitteet. On tärkeää, että komissio tarkastelee tavoitteiden toteutumista vuosittaisessa ympäristöraportissaan.

Strategian keskeisenä tavoitteena tulee olla taloudellisen kasvun, luonnonvarojen käytön ja ympäristöhaittojen irtikykentä kaikilla sektoreilla.

Ympäristöasioiden ja kestävän kehityksen tavoitteiden integrointi neuvoston eri kokoonpanojen päätöksentekoon ("Cardiff-yhdentämisprosessi") varhaisessa vaiheessa on keskeistä myös kestävän kehityksen strategian tavoitteiden saavuttamiseksi. Tämä voi osaltaan tukea paremman sääntelyn tavoitteita ja auttaa virtaviivaistamaan

päätöksentekoa ja lainsäädäntöä alkumetreistä lähtien. Tämän vuoksi "Cardiff-yhdentämisprosessia" tulisi edelleen jatkaa ja säännöllisesti seurata kestävän kehityksen strategian puitteissa.

Göteborgin Eurooppa-neuvostossa sovitut ensisijaisesti ympäristöä koskevat tavoitteet ovat edelleen ajankohtaisia:

Ilmastonmuutoksen torjunta

Ilmastonmuutoksen hillitsemisen tulee jatkossakin olla kestävän kehityksen strategian keskeisenä painopistealueena.

EU:n on toimittava aktiivisesti kaikki maat kattavan uuden kansainvälisen neuvottelukierroksen aloittamiseksi. On tärkeää, että Eurooppa-neuvosto tarkastelee kevään 2005 kokouksessaan keskipitkän ja pitkän aikavälin päästövähennysstrategioita ja -tavoitteita.

Päästöjen vähentäminen edellyttää vuosikymmeniä kestävää johdonmukaista ja päättäväistä toimintaa, joka kohdistuu useille talouden ydinalueille ja elinkeinoelämän keskeisille sektoreille. Ilmastopoliittisten tavoitteiden asetannassa on otettava huomioon kestävän kehityksen kaikki ulottuvuudet, ja tavoitteet on yhdennettävä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa erityisesti taloudelliseen päätöksentekoon sekä infrastruktuuri-, energia- ja teknologiapolitiikkaan.

Ilmastopolitiikan strateginen ohjaus hajaantuu tällä hetkellä Euroopan ilmastonmuutosohjelman (ECCP) ja kuudennen ympäristöohjelman alle. Myös EU:n kestävän kehityksen strategia, Lissabonin strategia ja "Cardiff-yhdentämisprosessi" ovat ilmastopolitiikan kannalta merkityksellisiä. Ilmastopolitiikan strategista ohjausta ja sen horisontaalista koordinaatiota olisi parannettava tehokkaamman vaikuttamisen varmistamiseksi.

Ekotehokkaat innovaatiot, mukaan lukien ympäristöteknologia sekä toimet kestävän kulutuksen ja tuotannon edistämiseksi ovat keskeisessä asemassa pitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamisessa. Markkinapohjaiset keinot, kuten EU:n

päästökauppajärjestelmä (ETS) ovat ilmastopolitiikan toteuttamisessa lyhyellä tähtäimellä tärkeitä. Päästökauppajärjestelmän toimeenpano ja sen jatkokehittäminen on ilmastopolitiikan keskeinen lyhyen tähtäimen tavoite. Ilmastopolitiikan toteutusedellytyksiä tulisi myös parantaa ehkäisemällä kilpailun vääristymiä. Lisäksi energiatehokkuusstandardeilla on mahdollista lisätä ilmastopolitiikan kustannustehokkuutta.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen on tärkeä ilmastonmuutoksen torjuntaa täydentävä ilmastopolitiikan osa. Ilmastonmuutoksen hillitsemisen viivästyminen lisää sopeutumisen tarvetta. Kansalliset toimet ilmastonmuutokseen sopeutumisessa ovat ensisijaisen tärkeitä. Sen vuoksi tulisi arvioida, onko yhteisötason toimilla saavutettavissa lisäarvoa.

Kestävä liikenne

Liikenteen jatkuva kasvu aiheuttaa tulevaisuudessakin merkittäviä haittoja ihmisten terveydelle ja ympäristölle. Haittojen vähentämiseksi tarvitaan monipuolisia ja integroituja politiikkapaketteja. Ajoneuvo- ja polttoaineteknologian mahdollisuudet ovat kuitenkin edelleen merkittävät niin perinteisten pakokaasupäästöjen (erityisesti hiukkas- ja typenoksidipäästöjen) ja melupäästöjen vähentämisessä kuin ajoneuvojen energiatehokkuuden parantamisessa. Erityistä huomiota jatkossa tulee kiinnittää raskaiden ajoneuvojen päästöjen vähentämiseen. Raskaiden ajoneuvojen päästöjen mittausteknologiaa on kehitettävä niin, että polttoaineen kulutus ja päästömääräysten saavuttaminen voidaan nykyistä paremmin todentaa. Vaihtoehtoiset polttoaineet ovat keskeisellä sijalla liikenteen kasvihuonekaasujen vähentämisessä.

Luonnonvarojen kestävä käyttö

Luonnonvarojen kestävä käytön osalta EU:n on edelleen tehostettava toimia, jotta Göteborgissa sovittu tavoite luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämiseksi vuoteen 2010 mennessä saavutettaisiin. EU on sitoutunut myös globaalilla tasolla hidastamaan merkittävästi luonnon monimuotoisuuden vähenemistä v. 2010 mennessä (CBD/COP6; WSSD). Yhteisön biodiversiteettistrategian uudistaminen ja 2010-tavoitteeseen pääsemiseen tähtäävän toimintaohjelman laatiminen keväällä 2004 pidetyn Malahiden konferenssin ehdotusten pohjalta ovat keskeisiä toimia, jotka tulisi valmistella

ja toimeenpanna mahdollisimman nopeasti. Lisäksi on tärkeää, että biodiversiteetin vähenemisen pysäyttämisen kannalta keskeisen Natura 2000 –verkoston yhteisörahoitus järjestetään siten, että sillä tuetaan Göteborgissa asetetun tavoitteen saavuttamista.

Kalakantojen vahvistaminen ja terveen meriympäristön säilyttäminen tulee olla EU:n tavoitteena jatkossakin, sillä nykyisten toimien riittävyys tavoitteiden saavuttamiseksi näkyy vasta pitkällä aikavälillä.

Kestävän kulutuksen ja tuotannon edistäminen

Keskeisenä tavoitteena kestävän kehityksen haasteiden saavuttamisessa tulee nostaa esille toimet kestävän kulutuksen ja tuotannon edistämiseksi. EU:lle tulee luoda kestävän kulutuksen ja tuotannon visio, joka perustuu komission valmistelevaan selvitykseen nykyisistä politiikoista ja välineistä Euroopan unionissa. Kestävää kulutusta ja tuotantoa koskevat sisäiset ja ulkoiset velvoitteet on sisällytettävä strategiaan Johannesburgin kestävän kehityksen huippukokouksen suositusten mukaisesti, kuten myös EU:n toimet globaalitavoitteiden toteuttamisen edistämiseksi. Priorisoidut toimet tulee koota EU:n (puite)ohjelmaksi maaliskuun 2003 Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaisesti.

Ekotehokainen innovaatioiden ja ympäristötekniikan edistäminen

Ekotehokaiden innovaatioiden, mukaan lukien ympäristötekniikan edistäminen on kestävän kehityksen strategian keskeinen kontribuutio Lissabonin strategian uudistamiselle. Kuten ympäristöministerineuvosto totesi päätelmissään maaliskuussa 2004, EU:n tulisi ottaa johtava asema maailmassa myös ympäristötekniikan osalta. Ekotehokaiden innovaatioiden ja ympäristötekniikan kehittämisen edistämiseksi ja käyttöönoton nopeuttamiseksi on tärkeää, että rahoituskehysten 2007-2013 Kasvu ja kilpailukyky –otsakkeen puitteissa laadittava kilpailukyky –puiteohjelma sisältäisi ekotehokaiden innovaatioiden ja ympäristötekniikan edistämiseen liittyvän osan.

Kansanterveyden edistäminen

Ympäristöterveyden edistämistä (puhdas juomavesi, ilma) ja ravitsemusta, tupakointia sekä alkoholin ja muiden päihteiden käyttöä on lähestyttävä tarkastelemalla mahdollisuuksia terveyden suojelemiseksi kaikissa politiikoissa.

Toimilla terveyden edistämiseksi pyritään kohentamaan väestön terveyttä pitkällä tähtäyksellä. Keskeistä on vaikuttaa sellaisiin terveyttä määrittäviin yhteiskunnan eri sektoreiden tekijöihin, jotka eivät useinkaan ole luonteeltaan lääketieteellisiä, vaan ympäristöllisiä, sosiaalisia tai käyttäytymiseen liittyviä. Terveyden edistäminen on oleellinen osa kestävästä kehityksestä. Viime kädessä kysymys on yksittäisen kansalaisen terveydestä, hyvinvoinnista ja edellytyksistä aktiiviseen toimintaan yhteiskunnassa.

EU:n kemikaalipolitiikan uudistamisella (REACH-asetus) ja sen toimeenpanolla on lähivuosikymmeninä todennäköisesti suuri merkitys ihmisten terveyden suojelulle ja ympäristön tilan parantamiselle. Sen avulla voidaan parantaa käytössä olevista kemikaaleista aiheutuvien riskien hallintaa. Uudistuksella tulee parantaa pitemmällä tähtäyksellä myös elinkeinoelämän innovaatiokykyä ja luoda etumatkaa eurooppalaiselle teollisuudelle, samalla kun vastataan kansalaisten kasvaviin odotuksiin puhtaammasta ja turvallisemmasta elinkeinotoiminnasta. Ehdotuksen ja sen toimeenpano-ohjeistuksen käsittelyä EU:n toimielimissä tulee jatkaa mahdollisimman korkealla prioriteetilla. Reach-järjestelmää viimeisteltaessa ja sitä toimeenpantaessa on otettava huomioon, etteivät lyhyen tähtäyksen kustannusvaikutukset kohdistu liian voimakkaasti pienten ja keskisuurten yritysten kilpailukykyyn.

Strategian sosiaaliseen ulottuvuuteen liittyvät tavoitteet

Väestön ikääntymiseen varautuminen sekä köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisten toimien huomioonottaminen on välttämätöntä jatkossakin kestävästä kehityksestä strategian kokonaisvaltaisessa tarkastelussa.

Väestön ikääntymisen haasteeseen vastaaminen vaatii laajoja toimenpiteitä: on painotettava mm. terveydenhuoltoa työ- ja toimintakyvyn ylläpitämiseksi, elinikäistä oppimista, työ- ja perhe-elämän parempaa yhteensovittamista, kannustavaa eläkepolitiikkaa työelämässä pysymiseksi samoin kuin eläkkeiden taloudellista ja

sosiaalista kestävyttä. Työllisyysasteen nostaminen on julkisen talouden kestävyiden keskeinen edellytys. Köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vastaiset toimenpiteet on huomioitava sosiaalisen yhteenkuuluvuuden vahvistajana.

Naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen sekä tasa-arvon valtavirtaistaminen on huomioitava kaikessa päätöksenteossa.

Eräs hyvinvointiyhteiskuntien menestymisen perusedellytyksistä on ollut laaja-alainen opetus- ja koulutussektorin kehittäminen. Tämä on havaittu olennaiseksi osaksi myös kehitysmaiden yhteiskuntapoliittista kehitystä. EU:n kestävän kehityksen strategiassa tulee kaikilla tasoilla korostaa opetussektorin merkitystä myös taloudellisen ja sivistyksellisen kehityksen perusedellytyksenä sekä ottaa huomioon, että koulutuksen ja muiden kestävä kehitystä edistävien toimenpiteiden pohjaksi tarvitaan tutkimustietoa.

YK:n julistama kestävä kehitystä edistävän koulutuksen vuosikymmen (Decade on Education for Sustainable Development 2005-2014) korostaa koulutuksen merkitystä. EU:n tulee omassa strategiassaan ottaa huomioon kestävä kehitystä edistävän koulutuksen merkitys niin YK:n vuosikymmenen aikana kuin pidemmällä tähtäimellä.

Taloudellinen ulottuvuus

Kestävyyden taloudellinen ulottuvuus liittyy ennen muuta talouskasvun pitkän aikavälin edellytysten turvaamiseen. Kun kasvun edellytykset heikentyvät työvoiman tarjonnan kasvun hidastuessa ja ehtyessä, nousee jatkossa yhä tärkeämmäksi tuottavuuden kasvun vauhdittaminen. Hidastuvan kasvun ja väestön ikääntymisen vuoksi myös julkisen talouden kestävyiden varmistaminen tulee yhä ongelmallisemmaksi. Tämä edellyttää rakenteellisia toimia kasvupotentiaalin vahvistamiseksi sekä julkisen talouden sopeuttamista ja sen tuottavuuden kehittämistä. Keskeistä on panostaa inhimilliseen pääomaan sekä työelämään osallistumisen edellytyksien parantamiseen.

Ympäristö- ja sosiaalipolitiikka voivat omalta osaltaan vahvistaa taloudellista kestävyttä, kun löydetään oikeat tavat toteuttaa välttämättömiä rakenteellisia uudistuksia ja ottaa käyttöön yhteishyödyn mahdollistavia instrumentteja ml. markkinalähtöiset instrumentit.

Globalisaation vaikutusten hallinta

EU:n kestävän kehityksen strategiassa tulisi entistä vahvemmin ottaa huomioon globalisaation vaikutukset, erityisesti sen sosiaalinen ulottuvuus. Globalisaation hallinta niin, että siitä saatavat hyödyt jakaantuvat tasaisemmin ja toisaalta siitä aiheutuviin uhkiin kyetään varautumaan paremmin, on tärkeää. ILO:n globaalisia sosiaalista ulottuvuutta käsitelleen maailmankomission raportin ja siihen liittyvän EU:n komission tiedonannon tehokas ja systemaattinen seuranta on olennaista.

EU:n tulee toimia kestävän kehityksen linjaustensa mukaisesti niin ulkosuhteissaan kuin myös solmiessaan ja toteuttaessaan kumppanuussopimuksia. Kehityspolitiikan osana unioni voi tukea kehitysmaita kansainvälisten ympäristösopimusten velvoitteiden täyttämiseksi. Myös OECD/DAC on laatinut aiheesta ohjeiston, joka myös EU:n kestävän kehityksen politiikassa on syytä ottaa huomioon (The DAC Guidelines Integrating the Rio Conventions into Development Co-operation, 2002).

EU:n kestävän kehityksen strategiassa tulee edistää globaalien terveystoimien vahvistamista sekä tutkimus- ja kehitystoiminnan kohdentumista siten, että ne vastaavat kansanterveysongelmiin ja kehitystarpeisiin. Lisäksi on keskeistä lisätä panostusta hiv-epidemian pysäyttämiseen sekä naisten ja tyttöjen aseman parantamiseen mm. koulutusta edistämällä ja äitiyskuolleisuutta vähentämällä.

+++